

Ny formidling på Fredericia Bymuseum 2020-2021

Materialsamling

Museerne i Fredericia

Indholdsfortegnelse

Beskrivelse	3
Materialeoversigt	5
Museumsanalyse	6
<i>Analyse af formidling:</i>	6
Det didaktiske princip,	6
Det affektive princip,	6
Det æstetiske princip,	7
<i>Analysemodel for museer</i>	7
Museumsniveau: Tilblivelse og organisation	7
Genstandsniveau: Indsamlingsområde og genstandstyper	7
Udstillingsniveau: Formidlingsstrategi	7
<i>Erindringsfeltmodel</i>	8
Museumsopgave	8
Materialer	9
<i>Materiale 1:</i>	9
<i>Materiale 2:</i>	9
<i>Materiale 3:</i>	9
<i>Materiale 4:</i>	9
<i>Materiale 5: Kort over udstillingslokalet Nørremarksladen</i>	10
<i>Materiale 6: Kasseret manuskript til skærm med jødisk handlende (Isaac Heymann)</i>	11
<i>Materiale 7: Endeligt manuskript til skærm med jødisk handlende (Berenhardt Bærentsen).</i>	13
<i>Materiale 8: Mindeplade fra Bella Vista</i>	15
<i>Materiale 9: Manuskript til general Frederik Bülow</i>	16

Beskrivelse

I 2020-21 lancerede Museerne i Fredericia flere nye formidlingstiltag, som havde til formål at skabe nyt liv i Fredericia Bymuseums eksisterende udstilling (opstillet i år 2000) samt at anvende digitale virkemidler til at gøre formidlingen på museet og Fredericia Vold mere interessant for børn- og børnefamilier.

Tiltagene var følgende:

- Udstillingen "Slaget ved Fredericia." Udstillingen består af over 50 plancher opstillet i og uden for to museumsbygninger (Egum Møllelade og Nørremarksladen), der blev ryddet til lejligheden. I Egum Møllelade præsenteres de ledende generaler fra Slaget ved Fredericia på plancher og gennem korte animerede film, som publikum kan tilgå via en QR-kode. Der er desuden ophængt en mindeplade fra huset, hvor generalerne holdt krigsråd dagen før slaget samt en illustration af mødet. I Nørremarksladen præsenterer plancher de tre temaer *Borgerne, Soldaterne og Sporene i dag* samt en introduktion til Treårskrigen, belejring og bombardement af Fredericia i maj-juli 1849 og selve slaget den 6. juli. Der er opsat to lydstationer i udstillingen, hvor publikum kan høre indtalte breve og erindringer fra soldater og borgere. To skærme viser hhv. en film om 6. juli samt et animeret portræt af Fredericias kommandant Niels Christian Lunding. Under skærmen af Lunding er der opstillet en pyramide af samtidige kanonkugler. I et soldatertelt kan børn skrive deres eget soldaterbreve med blæk og folde dem, som man gjorde under Treårskrigen. Ved siden af et teltet er der udstillet en replika af et brev fra kaptajn Laurids Muus, der skrev til sin hustru dagen efter Slaget ved Fredericia.

Personfortællinger – ti animerede skærme

- Tiltaget består af ti historiske portrætter, der vha. deep fake-teknologi er blevet animeret på touch-skærme, så de kan svare på spørgsmål, som gæsterne på skærmen.
- Skærmene er indrammet som gamle billeder og hænger i den permanente udstilling i tilknytning til det originale maleri eller de genstande, der har forbindelse til den portrætterede.

Portrætterne repræsenterer centrale områder af Fredericias historie som fæstningsby, religiøs fristad med asylret og industriby:

- Frederik III (grundlagde Fredericia i 1650)
- Hans de Hofman (byens sidste præsident, d. 1793)
- Jules Rieu (refomert præst, d. 1821)
- Frederik VII (havde tvungent ophold i Fredericia i 1830'erne)
- Generalløjtnant Niels Christian Lunding (Fredericias kommandant i 1849)
- Berenhardt Bærentsen (jødisk kræmmer, d. 1897)
- Thorvald Stauning (arbejdede som cigarsorterer i byen i 1890'erne – senere statsminister)
- Carl Mads Cøhr (fabriksejer og byrådsmedlem, d. 1925)
- Elna Rasmussen (afdelingsleder på Cøhr Sølvvarefabrik, d. 1954)
- Jospheha Wilk (katolsk husholderske i byen, d. 1974)

Materialeoversigt

Materiale 1:

Reklamevideo

Museerne i Fredericia/Rustfri Film, 2020

Materiale 2:

SoMe-video: *Brevet fra Kaptajn Muus*

Museerne i Fredericia, 2020.

Materiale 3:

Videogennemgang: Udstillingen "Slaget ved Fredericia" samt den generelle udstilling på Fredericia Bymuseum.

Museerne i Fredericia, 2022. Fremstillet til kildepakken.

Materiale 4:

Videointerview: Kulturformidler Rasmus Welling om tankerne bag formidlingen.

Museerne i Fredericia, 2022. Fremstillet til kildepakken.

Materiale 5:

Kort over udstillingslokalet Nørremarksladen.

Materiale 6:

Kasseret manuskript til skærm med jødisk handlende (Isaac Heymann).

Materiale 7:

Endeligt manuskript til skærm med jødisk handlende (Berenhardt Bærentsen).

Materiale 8:

Mindeplade fra Bella Vista.

Materiale 9:

Manuskript til general Frederik Bülow.

Museumsanalyse

Et museums funktion er at bevare og formidle fortiden gennem udvalgte genstande.

Man skelner

grundlæggende mellem tre typer af museer: naturhistoriske museer, kulturhistoriske museer og

kunstmuseer. Når man analyserer et museum er tre analytiske tilgange som kan bruges.

Analyse af formidling:

I formidlingen af et museums genstande gøres brug af **paratekster**, det vil sige virkemidler som lys, lyd, tekst og billeder, der forklarer genstandene. Eksempler på paratekster er et skilt med en tekst eller lyssætningen på en genstand. Samlet kan de forskellige genstande og paratekster være ordnet efter bestemte udstillings- og formidlingsprincipper, hvor nøje udvalgte virkemidler skal påvirke den besøgende på forskellig vis.

De tre grundlæggende formidlingsstrategier er:

Det didaktiske princip, dvs. det informerende eller læringsmæssige princip. I denne strategi videregives information, og derfor vil der ofte være mange forklarende tekster. I mere moderne udstillinger kan der være interaktive skærme, hvor man kan søge yderligere information. Der vil ofte være en logisk rute at følge gennem udstillingen, og udstillingsrummene vil være overskuelige med tydelig mærkning af, hvor hvert afsnit begynder og slutter.

Det affektive princip, dvs. det følelsesmæssige eller dramatiserende princip. I denne strategi

appelleres til museumsgæstens følelser og holdninger. Der gøres typisk brug af en dramatisk lydside og lysføring eller gribende øjenvidneberetninger om eller videooptagelser af en begivenhed, som kan relateres til de udstillede genstande. Brug af dioramaer, dvs. tredimensionale fiktive miljøer, der indeholder virkelighedstro kopier af mennesker eller dyr, kan få museumsgæsten til at leve sig ind i bestemte miljøer.

Det æstetiske princip, dvs. det kunstneriske princip. I denne strategi appelleres til synssansen og museumsgæstens påskønnelse af skønhed. Der gøres brug af afstemte farver, dæmpet eller ingen lydside, få eller ingen skilte. Der kan være møblering i form af bænke eller runde sofaer, så den besøgende kan opleve udstillingen i ro og mag.

Analysemodel for museer

Ud over at undersøge et museums forskellige udstillinger kan det desuden være relevant at undersøge dets hjemmeside for at få indsigt i museets tilblivelse og organisation; samtidig giver hjemmesiden et indblik i, hvordan det markedsfører sig selv. Gennem denne analysemodel kan man få et blik for, et museums centrale kendetegn.

Museumsniveau: Tilblivelse og organisation

- Hvilken type museum er der tale om?
- Hvornår er det oprettet og hvorfor?
- Hvad karakteriserer museumsbygningen og dens udformning?
- Hvordan finansieres museet?
- Hvem står bag udstillingerne?

Genstandsniveau: Indsamlingsområde og genstandstyper

- Hvilken slags genstande fremviser museet?
- Hvilke kriterier sorteres genstandene efter (tematisk, tidsmæssigt osv.)?
- Er fokus regionalt, nationalt eller internationalt?

Udstillingsniveau: Formidlingsstrategi

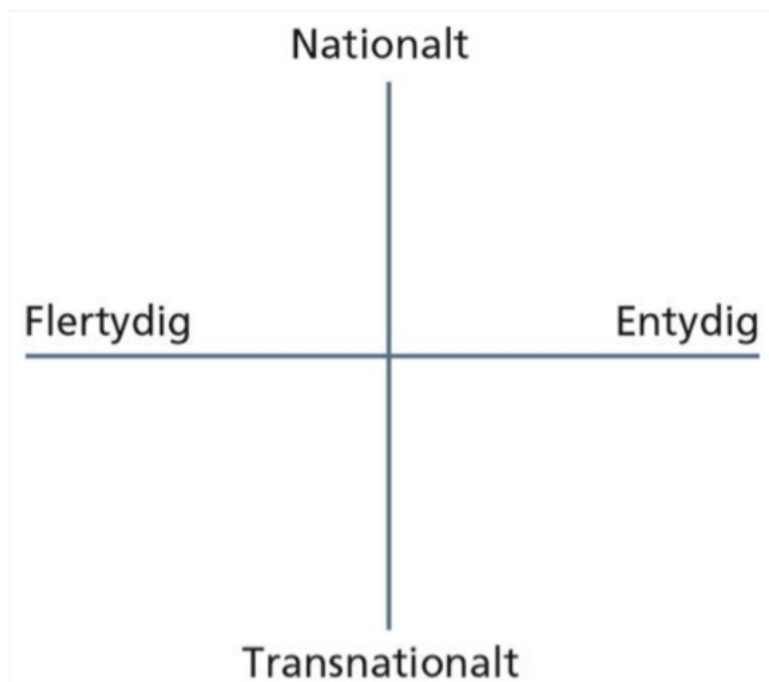
- Hvilket udstillingsprincip anvendes og hvorfor?
- Hvordan kommer udstillingsprincippet til udtryk i anvendelsen af paratekster som fx lys, lyd, tekst og billeder?

Samlet kan svarene på disse spørgsmål hjælpe til at forstå hvilket type museum der er tale om.

Erindringsfeltmodel

Den tredje tilgang er at undersøge hvordan et museum formidler et bestemt historisk emne. Hertil kan man bruge et erindringsfelt er et afgrænset historisk emne. Med erindringsfeltmodellen undersøger man, hvordan forskellige aktører fortolker og formidler dette emne. Dette er vist i følgende figur:

Den vandrette akse bruges til at vurdere, hvorvidt fortolkningen af fortiden er flertydig og dermed lægger op til komplekse sammenhænge, eller er entydig og kun anlægger ét perspektiv på emnet.

Den lodrette akse bruges til at vurdere, hvorvidt fortolkningen af fortiden er national og dermed har fokus på nationens historie, eller er transnational og går på tværs af landegrænser.

Museumsopgave: Besøg udstillingen på Fredericia Bymuseum

Skriv en reportage på 2-3 sider om udstillingen. Reportagen skal indeholde billeder fra museet og ibeskrivelser af, hvordan forskellige formidlingsstrategier påvirker din oplevelse under besøget. Du skal også undervejs forklare og beskrive, hvordan museets udviklingsstrategi påvirker dig undervejs

Materialer

Materiale 1:

Reklamevideo

Museerne i Fredericia/Rustfri Film, 2020

Materiale 2:

SoMe-video: *Brevet fra Kaptajn Muus*

Museerne i Fredericia, 2020.

Materiale 3:

Videogennemgang 1: Udstillingen "Slaget ved Fredericia" og den generelle udstilling på Fredericia Bymuseum.

Museerne i Fredericia, 2022. Fremstillet til kildepakken.

Materiale 4:

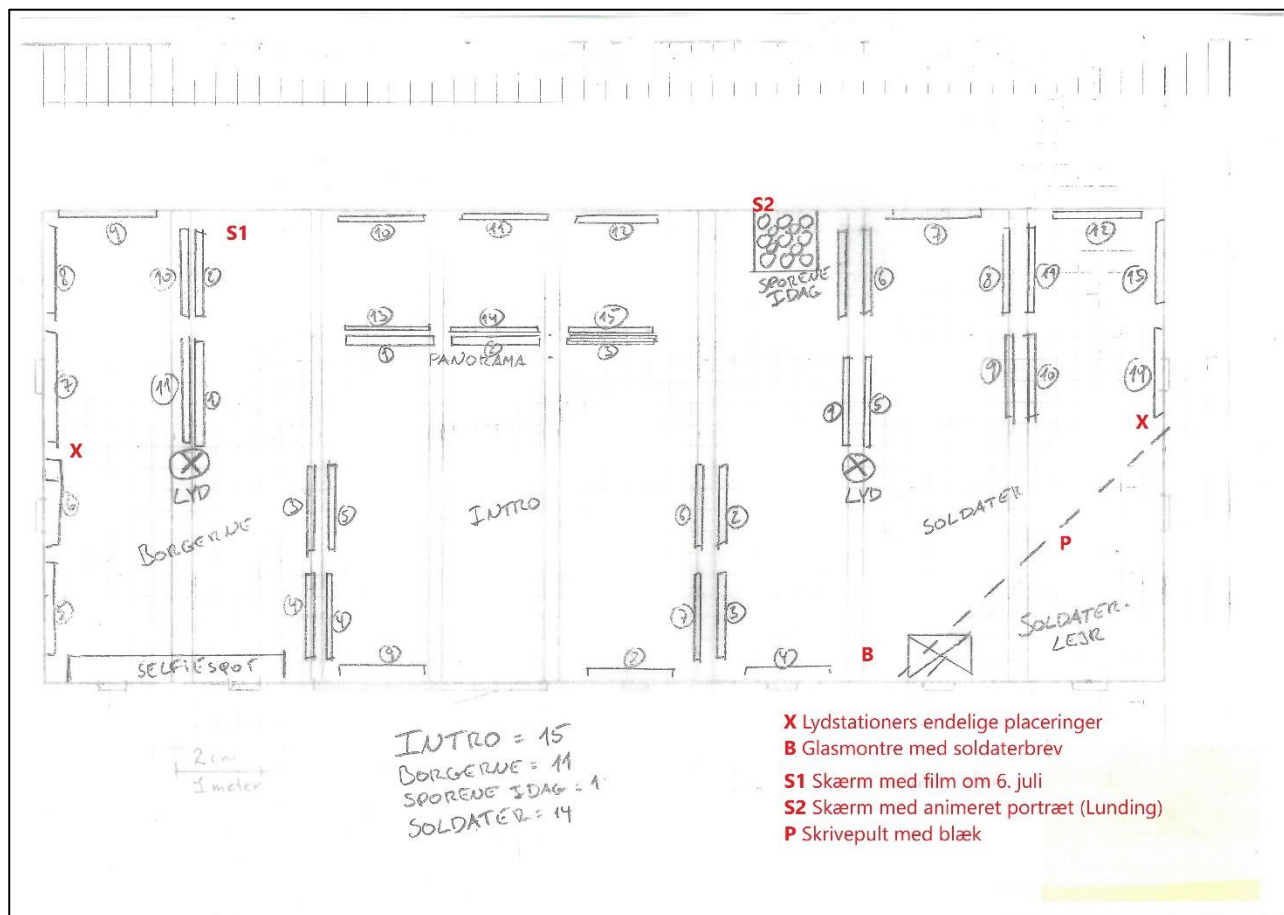
Videointerview: Kulturformidler Rasmus Welling om tankerne bag formidlingen.

Museerne i Fredericia, 2022. Fremstillet til kildepakken.

Materiale 1-4 (og øvrige materialer) kan ses her:

Materiale 5: Kort over udstillingslokalet Nørremarksladen

Materiale 6: Kasseret manuskript til skærm med jødisk handlende (Isaac Heymann)

Bemærkning:

Kort før deadline på manuskripter kasserede man teksten til den fiktive jødiske handlende Isaac Heymann. I stedet blev det besluttet at anvende den autentiske person Berenhardt Bærentsen, som museet havde fået kendskab til i forbindelse med forskningsprojektet "Blomstring og nedgangstid – jøderne i Fredericia, Randers og Aalborg ca. 1800-1900".

Isaac Heymann (fiktiv)

Hvem er du?

Jeg er Isaac Heymann, den jødiske købmand på markedet. Det her er min bod. Du kan se den på maleriet på væggen. Den er lidt i baggrunden af billedet. Der er en maler i byen. Han bor hos Købmand Jepsen og sidder her på markedsdage med sit malergrej. H.J. Hammer hedder han. Han har skam været elev af den store maler Eckersberg! Jeg hørte ham sige, at vi er meget 'oprindelige' her på markedet. Hvad han så end mener med det?

Hvorfor er der jøder i byen?

Fredericia har gennem tiden tilbudt sikkerhed til mit folk. Hvis de var i problemer andre steder i Danmark kunne de komme i sikkerhed her. Min tipoldefar flygtede her til byen for mange år siden fordi han skyldte penge væk.

Danmark var det første land, der gav os jøder lov til meget af det samme som danskerne. Før det var det faktisk forbudt at være jøde. Da Frederik d. VII gav os grundloven i 1849 fik vi jøder samme rettigheder som danskere. Fredericia har en historie med frihed for religioner.

Har I en kirke?

Vi har haft vores kirke her i snart 200 år. Den kaldes en synagoge og ligger i Riddergade. Vi har for få år siden genopbygget den efter bombardementet i 1864. I en synagoge har vi den hellige skrift, Toraen, som vi læser fra. I kender den nok mest som en del af Det Gamle Testamente.

Hvorfor synger drengene på gaden?

Det er min fætter Alfred og hans klassekammerater fra realskolen. De øver sig på den franske nationalsang, som de vil synge for biskoppen når han kommer på besøg. Nu hvor Tyskerne og Franskændene er faret i hovedet på hinanden er de sikre på at biskoppen vil more sig over de franske toner! Efter '64 er tysken jo ikke så populær her! (Nynner Marseillaisen).

Hvordan kan man rejse til markedet?

Det er kun et par år siden de åbnede toglinjen fra Århus, nu går den helt fra Aalborg! Næste år kan man komme til fra vest og syd. Snart mødes alle jernbaner i Jylland her i Fredericia!

Jeg ved de taler om at bygge en færgekaj nede ved havnen så togene kan sejle fra Strib på Fyn og forbinde hele vejen til København. Måske med en af de her nymodens dampfærger? Desværre betyder det også at kunderne her i byen kan rejse til de andre byer for at handle ... hmmm ...

Hvem kommer på markedet?

Ikke kun dem, der vil handle. Vi har en del pudsige størrelser her i Fredericia. Pot-Ellen er en af dem. Så er der Mutter Skravalder og Føllet, hendes datter. Og også Morgensko, der er tidligere sømand. De er alle interesserede i at få sig nogle snapse for at trøste sig i deres fattige liv.

Materiale 7: Endeligt manuskript til skærm med jødisk handlende (Berenhardt Bærentsen).

Berenhardt Bærentsen

Hvem er du?

Mit navn er Berenhardt Bærentsen, og jeg er jødisk handelsmand. Jeg har en bod her på markedet, hvor jeg sælger piske og andre varer. I maleriet på væggen kan du se min bod – den er lidt i baggrunden af billedet. Det er lavet af kunstneren H.J. Hammer, som er kommet til byen i 1871. Han sidder her på markedsdage med sit malergrej. Hammer har skam været elev af den store maler Eckersberg!

Er du fra Fredericia?

Nej, jeg bor i Randers og er kommet rejsende hertil som flere andre handlende her på markedet. Der bor mange jøder i både Randers og Fredericia, og min far er vokset op her i byen. Han levede af at sælge paraplyer, som dem i min bod. Senere flyttede han til Randers som mange andre jøder.

Da jeg var barn, besøgte jeg min farmor Sprintze her i Fredericia. Hun var en stærk kvinde, som fødte seks børn – ach, to af dem døde, som mange små børn jo gør. To andre var handicappede, så der var nok at lave for hende... specielt efter min farfar valgte at forsvinde. Trist historie... men hun klarede sig godt og havde en butik i Købmagergade, hvor hun solgte stof-varer og lånte penge ud. Hun solgte også på bymarkeder, som så mange andre i vores slægt.

Hvorfor er der jøder i Fredericia?

For næsten to hundrede år siden fik vi jøder lov til holde gudstjeneste her. Det var ellers forbudt med fremmede religioner i Danmark. I 1719 byggede vi så en synagoge – det er vores kirke. Synagogen i Riddergade var den første i hele Danmark! Vi har for få år siden genopbygget den, efter byen blev bombet i 1864. I synagogen har vi den hellige skrift, Toraen, som vi læser fra. I kender den nok mest som den første del af Bibelen. Du kan se en torarulle i rummet, der handler om byens kirker.

Har din familie altid boet her?

Nej, i 1796 kom min farmor og farfar hertil fra Altona ved Hamborg. Jeg tror, at de rejste til Fredericia, fordi der i forvejen var en del jøder – så var der nogen, som kunne hjælpe dem lidt med handel og sprog – de kunne jo ikke dansk, men kun tysk og det jødiske sprog jiddish.

Og ja – hmmm – det er lidt pinligt, for det var slet ikke lovligt for mine bedsteforældre at komme hertil. Kun med et lejdebrev måtte man være i byen – på den måde kunne man holde de fattigste væk. Mine bedsteforældre havde hverken penge eller lejdebrev, så de måtte få fattighjælp. Men senere blev de borgere i byen, og i 1804 fik de lov til at blive boende.

Har du familie her i byen nu?

Min fars søster Sara blev boende, men både hun og farmor er døde nu. Saras børn har besøgt mig her på markedet – mine fætre og kusiner.

Det er en værre historie – Sara fik først børn med en jødisk mand og blev så skilt fra ham, ach.

Senere fik hun børn med to forskellige kristne mænd – uden for ægteskab – oy vey!!

Jeg har derfor en kristen fætter og kusine, for i blandede ægteskaber mellem kristne og jøder skulle børnene dengang døbes og være kristne. Min kristne fætter hedder Christian og bor i Taulov – hans far var soldat ved garnisonen.

Nå, jeg må hellere komme tilbage til mine kunder! Piske, piske! Er der nogen, der vil købe piske?

Materiale 8: Mindeplade fra Bella Vista

Materiale 9: Manuskript til general Frederik Bülow.

Uh, åh, uhm... Goddag - Mit navn er general Frederik Bülow, og det var mig, der var leder over alle soldaterne den 6. juli 1849 ved Fredericia. Her vandt vi et kæmpe slag over slesvig-holstenerne. Men åh, min stakkels ryg gjorde lidt ondt bagefter. Det er min gift, du ved. Av, nej åh...

